

Nr 194.

Av herr **Kaijser**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

I propositionerna nr 285—290 har Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte antaga förslag till fortsatt tillämpning av de s. k. kristidslagarna. Dessa lagar, som stiftats med anledning av de särskilda förhållanden, som föranletts av det nyss avslutade kriget, hava väl mer än några andra lagar ingripit på den enskildes rätt att bestämma över sig och sin egendom. Det synes mig vara tydligt, att sådana lagar ej böra bestå längre än det är absolut nödvändigt. Att under utomordentliga förhållanden utomordentliga lagar måste stiftas, medgives gärna och att under sådana tillfällen den enskildes rätt måste stå tillbaka för det allmännas, finner jag fullt befogat. Att dessa lagar emellertid varit i mångt och mycket stridande mot den vanliga svenska rättsuppfattningen och åstadkommit mycken ovilja över hela landet, är väl bekant. Att detta i ej oväsentlig del kunnat bero på en mer eller mindre god tillämpning av dessa är väl möjligt. Säkert torde emellertid vara, att större delen av svenska folket önskar en fortast möjlig återgång från det förmynderskap, under vilket dessa lagar försatt det. Frågan är emellertid, om förhållandena ute i världen ännu äro sådana, att dessa lagar kunna undvaras. Enligt mitt förmenande äro de detta och säkert torde vara, att ingen skulle, såsom förhållandena nu äro, hava kommit fram med förslag till

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 3 saml. 83 häft. (Nr 194—199.)

sådana lagar som dessa, om de ej förefunnits förut. Skall svenska folket vänta på dessa lagars avskaffande, till dess att det blivit fred i hela världen, ja, då torde det få vänta.

Läser man statsrådets yttrande i statsrådsprotokollen till föreliggande propositioner, så finner man, att folkhushållningskommissionen tillstyrkt dessa lagars antagande för en tid till och med 30 april 1920, industrikommissionen har ansett det nog, att de antogos för tiden till och med detta års utgång och handelskommissionen, som säger sig helst sett, att den sluppit svara på dessa frågor, har ansett, att dessa lagar icke torde bli erforderliga för hela tiden intill den 30 april 1920. Sjöfartskommittén, som ock blivit tillfrågad med avseende på i propositionerna nr 289 och 290 föreslagna lagar, har däremot hemställt, att förlängning av dessa lagars giltighetstid icke måtte äga rum. Det torde ej förvåna, att kommissionerna, som sysselsätta en stor och i allmänhet väl avlönad personal och sålunda icke ogärna sitta kvar, ja, kanske i många fall ej skulle hava något emot att bli permanenta ämbetsverk, anse sig outhärliga. Detta är ju mänskligt. Men man får väl å andra sidan anse dem i viss grad vara part i målet. De böra därför enligt mitt förmenande ej vara allena bestämmande. Ute i landet är en allmän önskan, att dessa lagar snarast måtte komma bort och synes mig, att man bort taga hänsyn till detta. Man kan visserligen säga, att det gör detsamma, om lagarna förefinnas eller ej, ty Kungl. Maj:t behöver ej tillämpa dessa, då Kungl. Maj:t ej längre anser, att utomordentliga av krig föranledda förhållanden förefinnas. Då man emellertid hör och ser, huru en hel mängd åtgärder, som av många, ja, kanske de flesta, anses såsom missgrepp och onödiga tvångsåtgärder fortfarande bestå, ja, att till och med nya lära vara påtänkta, då måste man reagera mot detta och söka förhindra dessa lagars fortsatta tillämpning. Endast genom dessa lagars avskaffande kan svenska folket befrias från de ovissa förhållanden, som lagarnas tillvaro alltid alstrar.

Tydligt torde vara, att dessa lagars avskaffande kommer att medföra stora omvälvningar i många avseenden och kan ge anledning till en svår kris. Avskaffas dessa lagar tvärt, blir krisen sannolikt svår, men kort. Skola lagarna endast så småningom avskaffas, blir det sannolikt en lång kristid. Då enligt mitt förmenande en kort om ock svår kris är att föredraga framför en lång om ock något mindre svår sådan, får jag föreslå, att dessa på grund av världskriget antagna lagar ej måtte av riksdagen förnyas.

Jag får sålunda föreslå,

att riksdagen behagade avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 285 med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga av krig för-
anledda förhållanden.

Stockholm den 24 mars 1919.

Fritz Kaijer.
